

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Helikopter start- en landingsplaats Eemshaven

Advies over reikwijdte en detailniveau
van het milieueffectrapport

2 juli 2014 / rapportnummer 2935-20

1. Hoofdpunten van het MER

Groningen Seaports (GSP) wil in de buurt van de Eemshaven een start- en landingsplaats voor helikopters realiseren. Deze helihaven is onder andere bestemd voor de ondersteuning van de offshore windindustrie. Om de aanleg van de helihaven mogelijk te maken moet een luchthavenbesluit worden genomen door de provincie Groningen. De gemeente waar de start- en landingsplaats wordt gerealiseerd, dient de beperkingen die hieruit volgen op te nemen in het bestemmingsplan. De aanleg van een luchthaven voor helikopters is m.e.r.-beoordelingsplichtig. Het voornemen kan ook gevolgen hebben voor Natura-2000 gebied Waddenzee, waardoor een Passende beoordeling noodzakelijk kan zijn. Het bevoegd gezag, de provincie Groningen, heeft er op grond van de risico's voor het Natura 2000-gebied voor gekozen om voor dit project een m.e.r.-procedure te doorlopen.

De Commissie voor de m.e.r. (hierna 'de Commissie')¹ beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport (MER). Dat wil zeggen dat voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming het MER in ieder geval onderstaande informatie moet bevatten:

- een heldere beschrijving van; het voornemen, nut en noodzaak², de alternatieven en locaties die daaruit volgen, de onderbouwing van de voorkeurslocatie op basis van de gehanteerde criteria en, de daarbij behorende milieuinformatie;
- beschrijving van de effecten op de leefomgeving, met name geluid en externe veiligheid, en natuur, met name de mogelijke verstoring van Natura 2000-gebied Waddenzee. Voor de effecten op natuur kan een Passende beoordeling noodzakelijk zijn;
- Inzicht in de samenhang met andere activiteiten in het gebied, zoals de ontwikkelingen van windturbines.

Besluitvormers en insprekers lezen in de eerste plaats de samenvatting van het MER. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

In de volgende hoofdstukken beschrijft de Commissie in meer detail welke informatie het MER moet bevatten. De Commissie bouwt in haar advies voort op de mededelingsnotitie helikopter start- en landingsplaats Eemshaven (Groningen Seaports 10 april 2014). Dat wil zeggen dat ze in dit advies niet ingaat op de punten die naar haar mening in deze notitie voldoende aan de orde komen.

---

¹ De samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. Projectgegevens en bijbehorende stukken, voor zover digitaal beschikbaar, zijn ook te vinden via www.commissiemer.nl onder 'Advisering' of door in het zoekvak het projectnummer 2935 in te vullen.

² Het moet duidelijk zijn dat ook op basis van de reeds geplande/gerealiseerde windparken een helihaven nodig is.

2. Achtergrond en doel, beleidskader en besluiten

2.1 Achtergrond en doel

GSP wil de start- en landingsplaats voor helikopters hoofdzakelijk aanleggen om de offshore windindustrie te faciliteren. Voor de bouw en het onderhoud van windparken zijn transporten per helikopter noodzakelijk. De helihaven kan ook worden gebruikt voor vluchten van maatschappelijk belang, beloodsing, tankplaats voor ambulance- en traumavluchten en voor recreatieve vluchten naar Borkum.

De Commissie adviseert aan te geven hoe helikoptervluchten voor de bouw en onderhoud van offshore windparken en overige vluchten voor zowel de huidige situatie als in de toekomst worden afgehandeld. Ga daarbij in op het doel van de vluchten en de herkomst en bestemming van de vluchten en de passagiers. Geef aan waar de te vervoeren passagiers (werknemers) vandaan komen die op de offshore windturbineparken moeten werken.

Onderbouw het aantal vluchten dat in de toekomst zal plaatsvinden, ga daarbij in op scenario's voor de ontwikkeling en bouw in de offshore windindustrie.³ Onderbouw tevens dat het minimale scenario (minimaal aantal vluchten) voldoende aanleiding geeft om een helihaven te realiseren. Ga in op de wijze waarop de helikoptervluchten richting de offshore windparken plaatsvinden, zoals routes, aantallen passagiers, tijdstippen, verdeling over de week/weekend. Geef daarnaast aan welke bijdrage de andere activiteiten (recreatie, beloodsing, tanken, ambulance en trauma) hebben op de ontwikkeling van het aantal vluchten en de kenmerken ervan (types, routing, e.d.).

2.2 Beleidskader

Werk in het MER de relevante wet- en regelgeving en beleid voor de heli start- en landingsplaats uit. En geef aan hoe kan worden voldaan aan de randvoorwaarden die hieruit voortkomen.

Ga daarbij (aanvullend op de kaders die al in de mededelingsnotitie zijn genoemd) in ieder geval in op:

- (Inter)nationaal, regionaal en lokaal luchtvaartbeleid;
- geluid- en externe veiligheidsbeleid;
- relevante wet- en regelgevingbeleidskaders en afspraken die voor het Waddengebied van belang zijn (waaronder de Natuurbeschermingswet 1998, de PKB Waddenzee en het Barro, Economie & Ecologie);
- ontwikkelingsvisie Eemsdelta 2030 (vastgesteld door Provinciale Staten van Groningen en gemeenteraden van Delfzijl, Eemsum, Appingedam en Loppersum, september 2013);
- relevante wet- en regelgeving in het Duitse deel van het studiegebied;
- de benodigde vergunningen en ontheffingen.

---

³ De ontwikkeling van offshore windparken en daarmee het aantal en type vluchten is geen vast gegeven maar afhankelijk van veel onzekerheden. De Commissie adviseert daarom met behulp van scenario's de randen van het speelveld (extremen) te verkennen.

2.3 Besluitvorming

De m.e.r.-procedure wordt doorlopen voor het luchthavenbesluit. Daarnaast zal de gemeente waar de helihaven wordt gevestigd de beperkingen hiervan in het bestemmingsplan in acht moeten nemen. De Commissie adviseert deze procedures zoveel mogelijk op elkaar af te stemmen en gelijk op te laten lopen (eventueel in de vorm van een provinciaal inpassingsplan). Geef in het MER aan welke informatie daarvoor nodig is en hoe de procedure wordt doorlopen, welke gemeente daarvoor het bevoegde gezag is en wat globaal de tijdsplanning is.

Het Luchthavenbesluit regelt zowel de luchtzijde (geluid, externe veiligheid, obstakelvrije zones) als de landzijde (ruimtelijke indeling van zowel de luchthaven zelf als het beperkingengebied er omheen). Het besluit heeft de status van een voorbereidingsbesluit Wro. De gemeente is verplicht de voorwaarden uit het luchthavenbesluit één op één in het bestemmingsplan over te nemen. De gemeentelijke beleidsruimte is daarbij beperkt. Het luchthavenbesluit is het m.e.r.-plichtig besluit.

3. Voorgenomen activiteit en alternatieven

3.1 Algemeen

De start- en landingsbaan is voornamelijk bedoeld voor helikoptervluchten ten behoeve van de bouw en het onderhoud van de offshore windturbineparken. Daarnaast zullen ook maatschappelijke en commerciële diensten gebruik maken van de helihaven. Beschrijf hoe de doelen de keuze en de afbakening van de (locatie-)alternatieven en het zoekgebied hebben bepaald.

3.2 Alternatieven en varianten

Nul-alternatief

Beschrijf de huidige situatie en de wijze waarop de bouw en het onderhoud van windturbineparken plaatsvindt. Geef aan hoe de luchthaven Emden daarbij wordt gebruikt. Geef aan of deze situatie als het nul-alternatief kan dienen en in hoeverre de doelstellingen hiermee zijn te realiseren.

Locatiealternatieven

De notitie R&D beschrijft de selectie van zoekgebieden binnen een straal van 10 kilometer. Het vooronderzoek heeft een aantal zoekgebieden opgeleverd (Notitie R&D, afbeelding 8 p. 18) die in het MER verder zullen worden onderzocht.

De notitie R&D verwijst naar eerder uitgevoerde onderzoeken naar mogelijk locaties voor de Helihaven Eemshaven (Adec's Airinfra 2011). De Commissie adviseert in het MER in te gaan op deze onderzoeken en aan te geven welke informatie uit deze onderzoeken kan worden overgenomen voor het vervolgonderzoek.

Geef aan hoe binnen het geselecteerde zoekgebied de locatiekeuze verder wordt bepaald en welke criteria daarbij worden gebruikt. De Commissie adviseert dit onderzoek 'getrechterd' uit te voeren waarbij het zoekgebied op basis van de belangrijkste criteria wordt ingeperkt tot een aantal potentiële locaties die kunnen worden uitgewerkt tot realistische alternatieven. Deze alternatieven kunnen in het MER verder worden onderzocht en vergeleken en afgezet tegen de referentiesituatie (paragraaf 3.3).

Gebruik van de helihaven

Beschrijf het gebruik van de beoogde helihaven, zodat deze informatie kan worden gebruikt voor het onderzoek naar milieueffecten. Ga daarbij in op:

- het aantal vluchten (inclusief onderbouwing daarvan);
- de verdeling van de vluchten over het jaar, week en dag;
- het type helikopters dat naar verwachting zal worden gebruikt;
- de herkomst en de aantallen passagiers, zodat inzichtelijk kan worden gemaakt wat de effecten zijn van vervoer van en naar de helihaven;
- verdeling van de vliegroutes- en sectoren (over land en over water) en de mogelijke varianten daarvoor;
- ligging van de obstakelvrije vlakken.

3.3 Referentie

Beschrijf de bestaande toestand van het milieu in het studiegebied en de te verwachten milieutoestand als gevolg van de autonome ontwikkeling, als referentie voor de te verwachten milieueffecten. Daarbij wordt onder de 'autonome ontwikkeling' verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit of één van de alternatieven wordt gerealiseerd. Ga bij deze beschrijving uit van ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het studiegebied en van nieuwe activiteiten waarover reeds is besloten.

4. Bestaande milieusituatie en milieugevolgen

4.1 Algemeen

De Commissie adviseert het effectonderzoek uit te voeren zoals beschreven in hoofdstuk 4 en tabel 2 op pagina 21 van de notitie R&D. Aanvullend daarop geeft de Commissie in dit hoofdstuk een aantal adviezen voor de onderzoeken naar de effecten op leefomgeving en natuur en de samenhang met het Regieplan Oosterhorn - Eemshaven.

Gebruik rekenmodellen en onzekerheden

Onderbouw de keuze van de rekenregels/-modellen en van de gegevens waarmee de gevolgen van het voornemen voor geluid, lucht, externe veiligheid, vliegveiligheid (o.a. obstakelvrije vlakken en afstand tot de windturbines), aantallen gehinderden (binnen de beperkingengebieden van geluid en externe veiligheid) en natuur worden bepaald.

Ga ook in op de onzekerheden in deze bepaling. Onderscheid daarbij onzekerheden in de kwaliteit van de gegevens (bron, ouderdom, betrouwbaarheid, e.d.) en in de gehanteerde re-

kenregels/-modellen (afleiding en bandbreedte van kritische parameterwaarden, modelkalibratie, e.d.). Vertaal dit zo mogelijk in een bandbreedte voor de genoemde gevolgen en geef aan wat dit betekent voor de vergelijking van de alternatieven.

4.2 Regieplan Oosterhorn – Eemshaven

De gemeente Eemsmond, Delfzijl en de provincie Groningen werken momenteel aan een Regieplan voor de Eems-Dollard regio. Doel van dit Regieplan is de planvorming, inclusief uitwerking en procedures, in de Eemsdelta gecoördineerd te laten verlopen. Daarbij worden onderzoeksmethodieken, onderzoeksresultaten en de referentiesituatie op elkaar afgestemd. De Commissie adviseert in het MER aan te geven hoe de plannen voor de helihaven worden afgestemd in het Regieplan en met de plannen die daarin zijn opgenomen.

Afstemming met (plannen voor) windturbines

Met name de afstemming met de plannen voor windturbines zijn van belang, en wel om de volgende redenen:

- de locatie van windturbines leggen harde beperkingen op aan de ligging en het gebruik van de helikopter landingsplaats;
- vanwege cumulatie (met name geluid) en;
- interactie met de geplande (nog te bouwen) windturbines.

4.3 Natuur

Beschrijf en typeer in het kort de natuurwaarde van het plan- en studiegebied. Motiveer de begrenzing van het studiegebied op basis van de maximale effectafstand (geluid/depositie). Neem een duidelijke kaart op waarin de beschermde natuurgebieden in het Nederlandse en Duitse studiegebied zijn weergegeven. Beschrijf de grondslag van de bescherming van deze gebieden.

In de mededelingsnotitie is aangegeven aan welke criteria het voornemen in het MER wordt getoetst. De Commissie adviseert "Verstoring" nader te specificeren (in ieder geval in effect van geluid en beweging).

Gevolgen voor beschermde gebieden (Nederland en Duitsland)

Natura 2000-gebieden

Ga in op de Natura 2000-gebieden en de daarmee verbonden instandhoudingsdoelstellingen die door het voornemen kunnen worden beïnvloed. Beschrijf de kwaliteit van habitattypen en leefgebieden van soorten, en de sleutelfactoren die dit bepalen voor zover voor het voornemen relevant. Beschrijf de gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen, rekening houdend met de verschillende gebruiksfuncties⁴ van de gebieden voor de relevante soorten. Ga

---

⁴ Houd bij vogels rekening met broeden, pleisteren en rusten (hoogwatervluchtplaatsen) en bij zeehonden met de jongen- en verharingsperiode. Kwantificeer waar dit mogelijk en nodig is.

bij stikstofdepositie na wat aan nieuwe depositie wordt toegevoegd, waar dit gebeurt en wat de gevolgen zijn voor de instandhoudingsdoelstellingen⁵.

Neem een Passende beoordeling op in het MER als significante gevolgen niet op voorhand kunnen worden uitgesloten⁶. Indien significante gevolgen wel worden uitgesloten dient dit in het MER te zijn onderbouwd.

Overige gebieden

Ga ook in op eventuele gevolgen voor overige gebieden (Beschermden natuurmonumenten, gebieden behorende tot de Ecologische hoofdstructuur, overige Duitse natuurgebieden).

Gevolgen voor beschermde soorten (NL/D)

Beschrijf welke beschermde soorten te verwachten zijn in het studiegebied voor zover ze door het voornemen kunnen worden beïnvloed. Ga bij de relevante soorten in op de locaties waar ze voorkomen en indien relevant in welke aantallen/dichtheden. Beschrijf de gevolgen van het voornemen voor populaties van de betreffende soorten en voor de (regionale) staat van instandhouding. Kwantificeer het risico op aanvaring onder vogels orde-grootte en toets indien nodig aan het zogenaamde 1%-criterium voor natuurlijke sterfte

4.4 Woon en leefmilieu

Lucht

In het luchtkwaliteitsonderzoek zal naast de gangbare uitgangspunten ook de verkeersaan-trekkende werking van de Helihaven en het warmdraaien moeten worden betrokken.

Geluid

Geef aan hoe de flexibiliteit van verschillende typen helikopters en aantallen vluchten binnen het maximaal te definiëren beperkingengebied van geluid past.

Externe veiligheid en vliegveiligheid

Geef aan hoe de flexibiliteit van verschillende typen helikopters en aantallen vluchten binnen het maximaal te definiëren beperkingengebied van externe veiligheid past. Onderbouw de keuze voor de te definiëren obstakelvrije zone, rekening houdend met eventueel afbuigende vliegroutes en vlieghoogte om bebouwing en windturbines te ontwijken, als ook voor de be-oordeling van de locatiekeuze van de helihaven.

Ten aanzien van de (geprojecteerde) windturbines in de nabijheid van de helihaven dient on-derbouwd te worden welke minimale afstand in het kader van vliegveiligheid wordt gehan-teerd.⁷

---

⁵ Rekening houdend met de actuele kritische depositiewaarden en de actuele achtergronddepositie. Toets (indien aan de orde) de depositie op Duitse Natura 2000-gebieden aan de Duitse en Nederlandse kaders.

⁶ Als uit de Passende beoordeling blijkt dat - rekening houdend met cumulatie en mitigatie - significante gevolgen niet zijn uit te sluiten kan het voornemen uitsluitend gerealiseerd worden als de ADC-stappen uit de Natuurbeschermings-wet 1998 succesvol worden doorlopen

⁷ Zie hiervoor ook de eerder door Adecs Airinfra uitgevoerde onderzoeken, in het kader van de helihaven, waar ook wordt ingaan op deze afstand.

Landschap

Ga na of het voornemen gevolgen heeft voor de in het Barro vastgelegde beschermde landschappelijke kwaliteiten⁸.

5. Overige aspecten

Voor de onderdelen 'vergelijking van alternatieven', 'leemten in milieuinformatie' en 'samenvatting van het MER' heeft de Commissie geen aanbevelingen naast de wettelijke voorschriften.

---

⁸ Bedoeld zijn de kwaliteit zoals genoemd in de PKB III waarvan de bescherming is overgenomen door het besluit algemene regels ruimtelijke ordening: rust, weidsheid, open horizon en natuurlijkheid met inbegrip van duisternis.

BIJLAGE 1: Projectgegevens reikwijdte en detailniveau MER

Initiatiefnemer: Groningen Seaports NV

Bevoegd gezag: Provinciale Staten van de provincie Groningen en gemeenteraad van de gemeente waar de helihaven wordt gepland (afhankelijk van de keuze van het voorkeursalternatief)

Besluit: luchthavenbesluit en bestemmingsplan

Categorie Besluit m.e.r.: categorie 6.1 van bijlage D

Activiteit:

Aanleg van een helikopter start- en landingsplaats.

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure op de website van Provincie Groningen d.d. 9 mei 2014

ter inzage legging van de informatie over het voornemen: 16 mei t/m 26 juni 2014

adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 15 mei 2014

advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 2 juli 2014

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

Drs. R. Meeuwsen (secretaris)

Ir. A.J. Pikaar

Drs. L.H.J. Verheijen (voorzitter)

Ing. R.L. Vogel

Drs. G. de Zoeten

Werkwijze Commissie bij advies reikwijdte en detailniveau:

In dit advies geeft de Commissie aan welke onderwerpen naar haar mening behandeld dienen te worden in het MER en met welke diepgang. De Commissie heeft de hierna genoemde informatie van het bevoegde gezag ontvangen. Deze informatie vormt het uitgangspunt van haar advies.

Om zich goed op de hoogte te stellen van het voornemen heeft de Commissie een startbijeenkomst georganiseerd. Tijdens deze bijeenkomst hebben bevoegd gezag en initiatiefnemer het voornemen toegelicht

Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de Mededelingsnotitie helikopter start- en landingsplaats Eemshaven (10 april 2014) betrokken bij haar advies.

De Commissie heeft geen zienswijzen of adviezen via bevoegd gezag ontvangen.

**Advies over reikwijdte en detailniveau van het
milieueffectrapport Helikopter start- en landingsplaats Eemshaven**

ISBN: 978-90-421-3978-7

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

W www.commissiemer.nl

